

Cultuurhistorisch vlak (Provinciaal cultuurhistorisch belang)

Naam:	Graafse Raam
CHW-code:	OB08
Cultuurhistorisch Landschap:	Beerse en Baardwijkse Overlaat
Gemeente (n):	Grave, Mill en St.-Hubert, Cuijk
Waarden en kenmerken:	Het kasteel de Tongelaar met bijgebouwen De boerderij De Barendonk De boerderij en jachthuis Ossenbroek Het huis Russendaal De lanen De Graafsche Raam Het Van Sassegemaal De sluis in de oude haven van Grave De nieuwe uitmonding van de Raam De dijkrestanten bij Vogelshoek, Nieuw-Gassel en Heihoek De dijkrestanten van de Binnenpolder van Velp De kazematten van de Peel-Raamstelling
Strategie:	Planologische bescherming van de waarden/kenmerken
Beschrijving alaemeen:	Het gebied bestaat uit laaggelegen terreinen en hogere ruggen. De laagten waren vanouds onbebouwd op de hogere terreinen lagen de boerderijen en landgoederen. Het gebied maakte deel uit van de Beerse Maas. Delen van de Peel-Raamstelling liggen in het gebied.

**Beschrijving
specifiek:**

Het gebied vormt het oostelijke deel van de Beerse Overlaat en tevens de benedenloop van de Raam. De historische openheid is deels teniet gegaan door recente bosaanplant. Langs de Raam liggen laaggelegen gronden, overwegend agrarisch met afwisselend grasland, bouwland, gemengd bos, struweelbeplanting en in het zuiden kleine rivierduinen. Loodrechte, op de Raam gerichte, rastervormige infrastructuur (1930-1940) met onverharde zandwegen, zandpaden en grintwegen, veelal begeleid door laanbeplantingen. Enkele relictten van hagen. Aan de oostelijke zijde liggen diverse relictten van de Peel-Raamstelling, bestaande uit S- en B-kazematten (1939-1940). Deze kazematten liggen verder van de Raam omdat dit een van de weinige gebieden van de Peel-Raamstelling is waaraan inundaties hebben gefunctioneerd. Het gebied maakte deel uit van de Beerse Overlaat. Barendonk en Ossenbroek zijn twee oude landgoederen, gesitueerd op de hogere gronden langs de Raam. De aan elkaar grenzende landgoederen bestaan uit gemengd productiebos, bouwland en grasland, vijvers en waterpartijen, houtwallen en houtsingels. Het geheel wordt door lanen doorsneden. Delen van het bos gaan ten minste terug tot voor 1840, vermoedelijk tot voor 1500. De lanen met beplanting van plataan, eik, paardenkastanje en beuk versterken het landgoed karakter. Op de locatie van de herenboerderij 'De Barendonk' heeft een kasteeltje gestaan en zijn sporen van een grachtenstructuur aanwezig. Landgoed 'Ossenbroek' is een goed voorbeeld van een landgoed met een jachthuis en een gelijknamige boerderij. Landgoed Russendaal is een buitenplaats (1864), ten noorden van Mill en ligt ten westen van de Raam. Aan de zuidoostelijke zijde van het huis, en in ontwerp daarop afgestemd, een strak ingericht, kleinschalig park in formele stijl met gracht, gazons, bloembedden, oude bomen, relictten van een vijver, zandwegen, zandpaden en jong productiebos met grove dennen. De Tongelaar is een oorspronkelijk 13e eeuwse kasteel, gelegen op een dekzandrug tussen de Lage Raam en de Biestgraaf, met een waardevolle structuur bestaande uit een grootschalig open akkercomplex, daar omheen een afwisseling van kleinschalige oude loofbossen, houtwallen, oude akkers en grasland, alsmede een klein park, allen doorsneden met waterlopen, ontwateringsloten en laanbeplanting met eiken. Wegenstructuur met voornamelijk oude zandpaden en zandwegen. Op het landgoed bevinden zich behalve het kasteel enkele pachthoeven en een centraal gelegen bakhuis. Via de Oude Haven van Grave mondde de Raam vroeger uit in de Maas. De uitmonding in de Maas bij de oude haven van Grave was echter te krap, zeker toen de Raam door de ontginningen in het Peelgebied grotere hoeveelheden water moest gaan afvoeren. Regelmatig overstroomden de lage gronden bij Grave. Om deze overlast enigszins te beteugelen werd omstreeks 1900 de Peeldam aangelegd tussen de hogere gronden van de Velper Binnenpolder en de Maasdijk. Het water kon dan via de Horsensche Graaf en de Velpersluis in de Maas worden geloosd, tenminste als de waterstand op de Maas dat toeliet. Bij hoge waterstanden op de Maas kon de Raam zijn water echter niet op de Maas lozen en stroomde het water over de Peeldam via de traverse van de Beerse Maas naar het westen. De situatie werd gecompliceerd toen de sluis in de Maas bij Grave werd aangelegd. In 1927 ging het bestuur van het waterschap akkoord met de plannen van ir. Verloren van Themaat tot bemaling van het Land van Cuijk. Een gemaal in een nieuw te graven monding van de Raam ten westen van Grave, stroomafwaarts van de sluis, zou deze taak gaan vervullen. In 1929 werd het gemaal Van Sasse in gebruik genomen. Tevens zijn toen de Raam en enkele zijbeken rechtgetrokken, verruimd en van stuwen voorzien. Waardevolle relaties zijn tussen Graafsche Raam, Peeldijk, schutsluis en Oude Haven van Grave. En de samenhang tussen de Maaswerken en de verbetering van de waterhuishouding van het stroomgebied van de Graafsche Raam. En de relatie tussen de terreingesteldheid en de inrichting en het gebruik van het gebied.

